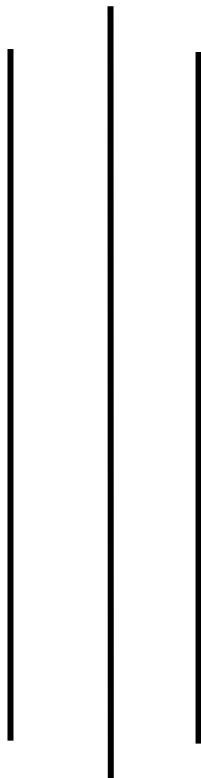

कृषि तथा पशुपन्छीपालन व्यवसाय कर्जा कार्यविधि, २०८२

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं।

कृषि तथा पशुपन्ध्रीपालन व्यवसाय कर्जा कार्यविधि, २०८२

१. प्रत्यायोजित विधायन जारी गर्ने मन्त्रालय: अर्थ मन्त्रालय
२. निर्णय गर्ने अधिकारी: मा. उपप्रधानमन्त्री तथा अर्थ मन्त्री
३. निर्णय मिति: २०८२/०१/२१
४. दर्ता नं. र मिति: ०२/०८२, २०८२/०१/३०

प्रस्तावना: कृषि तथा पशुपन्ध्रीपालन व्यवसाय प्रवर्द्धन गरी किसानको जीवनस्तरमा सुधार ल्याई गरिबी न्यूनीकरणमा योगदान गर्न बाञ्छनिय भएकोले,

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ६५ को उपदफा (४) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी मन्त्रालयले यो कार्यविधि बनाएको छ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम “कृषि तथा पशुपन्ध्रीपालन व्यवसाय कर्जा कार्यविधि, २०८२” रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,-

- (क) “कृषि व्यवसाय” भन्नाले खाद्यन्नबाली, नगदेबाली र फलफूल खेती सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सोको भण्डारण, प्रशोधन र बजारीकरणलाई समेत जनाउँछ।
- (ख) “किसान” भन्नाले वित्तीय संस्थामा आवद्ध भई कृषि तथा पशुपन्ध्रीपालन व्यवसाय सञ्चालन गर्ने व्यक्ति सम्झनु पर्छ।
- (ग) “पशुपन्ध्रीपालन व्यवसाय” भन्नाले गाई, भैसी, पाडा, पाडी, बाखा, भेडा, बङ्गर, कुखुरा, हाँस, कालिज जस्ता दुग्ध वा मासुजन्य पशुपन्ध्रीहरू पालन गर्ने व्यवसाय सम्झनुपर्छ र सो शब्दले माछापालन र मौरीपालन व्यवसायलाई समेत जनाउँछ।
- (घ) “मन्त्रालय” भन्नाले नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय सम्झनु पर्छ।
- (ङ) “वित्तीय संस्था” भन्नाले साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेड सम्झनु पर्छ।
- (च) “संस्था” भन्नाले वित्तीय संस्थासँग कृषि तथा पशुपन्ध्रीपालन व्यवसाय कर्जा सम्बन्धी कारोबार गर्ने लघुवित्त वित्तीय संस्था वा साना किसान कृषि सहकारी संस्था वा समुदायमा आधारित अन्य सहकारी संस्था सम्झनु पर्छ।
- (छ) “सहुलियत कर्जा” कृषि तथा पशुपालन व्यवसायमा सलग्न किसानलाई वित्तीय संस्था मार्फत प्रवाह हुने सहलियत व्याजदरको ऋण सम्झनु पर्छ।

३. **सहुलियत कर्जा माग गर्ने र सम्झौता गर्ने:** (१) कृषि व्यवसाय तथा पशुपन्ध्रीपालन व्यवसाय गर्ने किसानलाई कर्जा प्रदान गर्न प्रत्येक आर्थिक वर्षमा विनियोजन भएको रकम निकासका लागि वित्तीय संस्थाले मन्त्रालयमा निवेदन पेश गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएमा मन्त्रालयले विनियोजन भएको कर्जा रकम प्रचलित कानून बमोजिम ऋण सम्झौता गरी वित्तीय संस्थाको खातामा निकास दिनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम निकास भएको रकम वित्तीय संस्थाले संस्थालाई र संस्थाले किसानलाई कर्जा प्रदान गर्नु पर्नेछ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको रकमको सावौं र ब्याज मन्त्रालयमा फिर्ता गर्ने दायित्व वित्तीय संस्थाको हुनेछ।

४. **कर्जाको अवधि:** दफा ३ बमोजिमको कर्जा लगानिको अधिकतम अवधि देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क) मन्त्रालयले वित्तीय संस्थालाई दुई वर्ष ग्रेस अवधि सहित नौ वर्षसम्म,

(ख) वित्तीय संस्थाले संस्थालाई बढीमा पाँच वर्षसम्म,

(ग) संस्थाले किसानलाई बढीमा चार वर्ष छ महिनासम्म।

५. **ब्याज र हर्जाना:** (१) दफा ४ बमोजिमको अवधिका लागि कर्जा रकम प्रवाह गर्दा लिन पाउने ब्याजदरको अधिकतम सीमा देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क) मन्त्रालयले वित्तीय संस्थाबाट वार्षिक एक प्रतिशतका दरले,

(ख) वित्तीय संस्थाले संस्थाबाट वार्षिक चार प्रतिशतका दरले,

(ग) संस्थाले किसानबाट वार्षिक सात प्रतिशतका दरले।

(२) वित्तीय संस्थाले मन्त्रालयलाई बुझाउनु पर्ने सावौं वा ब्याजको किस्ता निर्धारित मितिमा नबुझाई भाका नघाएमा भाका नाघेको मितिबाट चार प्रतिशत थप हर्जाना लाग्नेछ।

(३) संस्थाले वित्तीय संस्थालाई बुझाउनु पर्ने सावौं वा ब्याजको किस्ता निर्धारित मितिमा नबुझाई भाका नघाएमा भाका नाघेको मितिबाट चार प्रतिशत थप हर्जाना लाग्नेछ।

(४) किसानले संस्थालाई बुझाउनु पर्ने सावौं वा ब्याजको किस्ता निर्धारित मितिमा नबुझाई भाका नघाएमा भाका नाघेको मितिबाट तीन प्रतिशत थप हर्जाना लाग्नेछ।

६. **साँवा र ब्याज फिर्ता:** (१) दफा ४ बमोजिमको अवधिभित्र कर्जाको सम्पूर्ण सावौं र ब्याज भुक्तानी हुने गरी किस्ता निर्धारण गर्नु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको किस्ताको साँवा र ब्याजको रकम प्रत्येक वर्ष पौष र असार मसान्तमा फिर्ता गर्नु पर्नेछ।

तर वित्तीय संस्थाले ग्रेस अवधिको ब्याज मात्र भुक्तानी गर्न सक्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको साँवा र ब्याजको रकम अग्रीम रूपमा भुक्तानी गर्न सकिनेछ। त्यसरी अग्रीम भुक्तानी गर्दा भुक्तानी भए बराबरको रकम त्यसपछि बुझाउनु पर्ने किस्ता रकममा समायोजन हुनेछ।

७. **पूँजी परिचालन:** (१) यस कार्यविधि बमोजिम मन्त्रालयले वित्तीय संस्थालाई प्रदान गरेको कर्जा रकम कृषि तथा पशुपन्छीपालन व्यवसाय शीर्षकमा परिचालन गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्रदान भएको कर्जा रकम मध्ये बढीमा बिस प्रतिशतसम्म वित्तीय संस्थाले कोष व्यवस्थापनमा प्रयोग गर्न सक्नेछ।

८. **कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने प्रक्रिया:** (१) यस कार्यविधि बमोजिम कर्जा परिचालन गर्ने संस्था वित्तीय संस्थामा आवद्ध भएको हुनु पर्नेछ।

(२) संस्थाले कृषि तथा पशुपन्छीपालन व्यवसाय कर्जा कार्यक्रम सञ्चालनको योजना तयार गरी वित्तीय संस्थाको नियमानुसार थोक कर्जा माग गरी प्रस्ताव पेश गर्नु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम कर्जा अत्यधिक माग भई स्रोत पर्याप्त नहुने भएमा कर्जा लगानी गरिने संस्थाहरू देहाय समेतका आधारमा क्रमशः छनौट गर्नु पर्नेछः-

(क) कृषि तथा पशुपन्छीपालनको सम्भाव्य क्षेत्र,

(ख) यस अघि प्रवाह भएको कर्जाको उपलब्धी,

(ग) वित्तीय क्षमता र संस्थागत सुशासनको आधार,

(४) उपदफा (३) समेतका आधारमा वित्तीय संस्थाले संस्थालाई थोक कर्जा स्वीकृत, आंशिक स्वीकृत वा अस्वीकृत गर्न सक्नेछ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम कर्जा प्रस्तावमा निर्णय भएको जानकारी सम्बन्धित संस्थालाई दिनु पर्नेछ।

(६) उपदफा (४) बमोजिमको जानकारी संस्थाले सम्बन्धित किसानलाई समेत दिनु पर्नेछ।

(७) उपदफा (६) बमोजिमको जानकारीको आधारमा कर्जा लिन इच्छुक किसानले आफू आवद्ध संस्थाको नियम अनुसार कर्जा माग गरी आवेदन पेश गर्नु पर्नेछ।

(८) उपदफा (७) बमोजिम प्राप्त आवेदन छनौट गरी संस्थाले वित्तीय संस्था समक्ष उपदफा (५) बमोजिम स्वीकृत भएको कर्जा मध्येबाट आवश्यकता अनुसार रकम माग गर्नु पर्नेछ।

(९) उपदफा (७) बमोजिम क्रमशः आवेदन छनौट गर्दा किसानको वित्तीय अनुशासन, व्यावसाय सञ्चालन गर्ने क्षमता र सम्भाव्यताको मूल्याङ्कन गर्नु पर्नेछ।

९. **प्राविधिक सहयोग र सुरक्षण:** (१) यस कार्यविधि बमोजिम सामाजिक उत्तरदायित्व कोष वा ग्राहक संरक्षण कोषमा उपलब्ध हुने रकमबाट वित्तीय संस्था र संस्थाले किसानको क्षमता विकासका लागि आवश्यक पर्ने प्राविधिज्ञ वा प्राविधिक शिक्षा, कृषि बजार विकास र अनुसन्धानजस्ता कार्य सञ्चालन गर्नुपर्नेछ।

(२) वित्तीय संस्थाले स्थानीय स्तरमा ग्रामीण पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ता तयार गर्न वा क्षमता विकास गर्न स्थानीय स्तरमा पशु स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय गर्ने संस्थाको सवलीकरण गर्नु पर्नेछ।

(३) किसानले यस कार्यविधि बमोजिमको कर्जा बाट खरिद गरिने पशुधनको बिमा गर्नु पर्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको बिमामा संस्थाले सञ्चालन गरेका सामुदायिक पशुधन सुरक्षण समेत मान्य हुनेछ।

(५) यस कार्यविधि बमोजिम कर्जा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा कृषि तथा बाली बिमाका लागि प्रोत्साहन गर्नुपर्नेछ।

१०. **निर्देशन समिति:** (१) सहूलियतपूर्ण कर्जा कार्यक्रम सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय, निर्देशन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्न मन्त्रालयमा देहाय बमोजिमको एक निर्देशन समिति रहनेछ:

(क) सचिव (राजस्व), मन्त्रालय	- संयोजक
(ख) सह-सचिव, वित्तीयक्षेत्र व्यवस्थापन तथा संस्थान समन्वय महाशाखा, मन्त्रालय	- सदस्य
(ग) सह-सचिव, कृषि तथा पशुपन्छी मन्त्रालय	- सदस्य
(घ) प्रमुख कार्यकारी अधिकृत, वित्तीय संस्था लि.	- सदस्य
(ङ) उप-सचिव, वित्तीयक्षेत्र व्यवस्थापन तथा संस्थान समन्वय महाशाखा, मन्त्रालय	- सदस्य सचिव

(२) समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्न सक्नेछ।

(३) बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

११. **वार्षिक प्रतिवेदन:** यस कार्यविधि बमोजिम भएको काम कारवाही सम्बन्धी सम्पूर्ण विवरण उल्लेख गरी वित्तीय संस्थाले मन्त्रालयमा वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ।

१२. **निर्देशन दिन सक्ने:** (१) यस कार्यविधि बमोजिम प्रदान गरिएको सहूलियतपूर्ण कर्जा सदुपयोग सम्बन्धमा वित्तीय संस्थाले निर्देशन दिन सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निर्देशनको पालना गर्नु संस्था र किसानको कर्तव्य हुनेछ।

१३. **कार्यपद्धति तर्जुमा गर्न सक्ने:** यस कार्यविधिको प्रतिकुल नहुने गरी सहूलियतपूर्ण कर्जा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न वित्तीय संस्थाले आन्तरिक कार्यपद्धति तर्जुमा गरी लागु गर्न सक्नेछ।

१४. **खारेजी र बचाऊ:** (१) पशुपालन कर्जा सम्बन्धी कार्यविधि, २०६७ खारेज गरिएकोछ।

(२) पशुपालन कर्जा सम्बन्धी कार्यविधि, २०६७ बमोजिम भए गरेका कामकारवाही यसै कार्यविधि बमोजिम भए गरेको मानिनेछ।

